

Jde též o tuto společnost. Jestliže nebojuje za své členy, kteří za ni bojují, je k ničemu. Pokud zná svou hodnotu, v zájmu jejího přetrvání obětuje jednotlivce, kteří ji ohrožují. Tak tomu bylo vždy ve všech společnostech, které chtěly přetrvat. Jde jen o to, že například za komunismu režim likvidoval ty, kteří společnost ani její členy neohrožovali a chtěli naopak její zlepšení. Vládnoucí elita však nesnesla kritiku a tak odstranila její nositele. Zaměnila však zásadním způsobem hodnoty.

6. Závěr a poděkování

Mým tématem byl návrat k ontologickému pojetí přirozeného práva. K čemu jsem se ale vlastně vracel? Z vědců se k němu hlásili převážně filosofové, jejichž pojetí bylo výrazně užší, než jak jsem ho vypracoval já. Nevracel jsem se ale primárně k pojetí jednoho autora, ale k pojetí ideálnímu. Protože to však není rozpracováno ve větší míře, alespoň jak by bylo žádoucí, byl můj návrat spíše jen prvním pokusem o důkladnější prozkoumání přirozeného práva z ontologického pohledu, hlavně co se materie týče. Omezil jsem se z toho důvodu na otázky palčivé a sporné. Pozitivní vymezení, oproti negativnímu, je navíc opravdu náročné.¹⁶⁵ Dávám proto ke zvážení, že jsem do jisté míry musel prezentovat a obhajovat vlastní názory, které nejsou ani současnou vědou definitivně objasněny a uzavřeny, často dokonce sporné. K tomu ještě přistupuje již zmíněná omezenost pramenů.

Přesto bych chtěl, aby moje práce měla i praktický užitek. Proto stručně shrnu, k čemu jsem se dobral, a nastíním některé možné důsledky mých závěrů. Tak po dlouhém promýšlení považuji přirozené právo nejen za jakýsi abstraktní filosofický korektiv, ale za základní řád práva, který platí, i když se jím mnohdy neřídíme. Proto by podle mne měla právní věda usilovat o jeho lepší poznání, k čemuž mělo přispět i toto mé pojednání. Následně by měl i zákonodárce sladit pozitivní právo s přirozeným. Jinak budou v pozitivním právu vznikat rozpory, a jejich aplikací nespravedlnost ve společnosti.

Jak ale postupovat v případě, že zde už rozpor existuje? Násilné narovnávání a vracení do původního stavu by mohlo v mnohých případech napáchat více škody, než užitku. To je podobné případu již zmiňovaných Benešových dekretů. Především bychom si měli přiznat chybu, např. přehnané povolování potratů, a dále v ní nepokračovat.

---

¹⁶⁵ Stejně viz Šmíd, Jan: Přirozené právo na konci 20. století? Díl 3., in Distance Revue pro kritické myšlení, 2. číslo – 3. ročník 2000, s. 112.

Nikdy není pozdě na omluvu, odpuštění a pokus o nápravu alespoň do budoucna. Tím by bylo dosaženo nové spravedlnosti, právní jistoty a pokoje ve společnosti. Navíc získáme hodnotnou zkušenost, podobně jako v již zmiňovaném případě komunistických funkcionářů.

I když každé jednání směřuje k dobru, může to být v určitém případě na úkor jiných, větších hodnot, a proto, a jedině v tom případě, zakázáno. Tyto větší hodnoty ale nemusíme v konkrétním případě vidět, nebo mít sílu se pro ně rozhodnout. Tady hodně záleží na okolí. Z toho důvodu by rozhodně nemělo být trestné jednání matky, která žádá o potrat, ale spíše lékaře, který nezachraňoval lidský život, a bližních, kteří nenabídli adekvátní pomoc. To je podobné žádosti o eutanazii (viz výše). Než tedy začne právní věda bojovat za život člověka před narozením, musí pro to ukázat rozumné důvody a zákonodárce zase jiné způsoby řešení těžké životní situace. V našem případě by to mohly být zejména utajené porody, možnost odložit dítě do babyboxu, zjednodušení adopce, materiální pomoc...

Z toho nakonec zřetelněji vyvstávají hranice přirozeného a pozitivního práva. Přirozené stanovuje pouze jasné meze svobodnému jednání, formou příkazů a zákazů, a může proto být dosti tvrdé. Lidé by si však měli sami najít vhodné způsoby jednání, v čemž jim mají pomáhat dobré mravy a tradice. Naopak pozitivní právo musí přirozenoprávní normy blíže specifikovat a naplňovat. Jednak proto, že se společnost komplikuje, v našem případě však i z důvodu neuznání tradičních hodnot. Tak nařizuje, co přirozené právo nepřikazuje, nebo zakazuje, co přirozenost neomezuje. Navíc motivuje a snaží se podpořit určité jednání, prostě vytyčovat správnou cestu a nabízet alternativy k nežádoucímu jednání. Pokud však dovolilo jednání proti lidské přirozenosti, mělo by nyní navrhnout, jak z toho ven, a přijít s novými alternativními hodnotami. Mým tématem ale bylo přirozené právo, a proto ne navrhování politických řešení, ale teoretické rozpracování řádu norem, o což jsem se v předchozích částech pokusil.

V tom mi dobrou kritikou pomáhal vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Mgr. Jan Wintr, Ph.D., kterému tímto chci poděkovat. Dík patří i všem ostatním, kteří mé teze kritizovali, udíleli rady, nebo prostě jen naslouchali a pomáhali tak ujasnit si, co mám vlastně na mysli. S jejich pomocí jsem chtěl přispět k vyjasnění práva obecně, jak jsem to vyjádřil v úvodu, a tak prospět celé společnosti. Snad se mi to alespoň trochu podařilo. Pokud bude má práce přínosná, budu se rád tématu i nadále věnovat a propracovávat ho, třeba v doktorské práci.